

УДК 330.341(477)

Л. А. Підпригора,
канд. екон. наук, доцент,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова,
м. Київ, Україна
ORCID ID 0009-0008-5347-5583

ТРАДИЦІЙНІ ТА НОВІТНІ ОРІЄНТИРИ ІННОВАЦІЙ ЯК ЧИННИК ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

В умовах повномасштабної війни та перспективи післявоєнного відновлення, Україна стоїть перед історичним викликом – перезапустити економіку на основі інновацій. Збереження традиційних сильних галузей має поєднуватись із розвитком новітніх технологічних напрямів, орієнтованих на глобальні тренди та внутрішні потреби. Україна має давні наукові традиції, особливо у таких галузях, як авіакосмічні технології, матеріалознавство, біотехнології, агротехнології та енергетика. Відомо, що Україна – один з провідних аграрних виробників світу, і в цій галузі також спостерігаються інноваційні прориви. Вітчизняні стартапи, такі як DroneUA (агродрони) та Agrohub, використовують новітні технології для оптимізації агровиробництва, впроваджуючи системи точного землеробства та автоматизації.

Традиційними орієнтирами інновацій в економіці України були і залишаються:

- *агропромисловий комплекс (АПК)*. Основними напрямками агроінновацій з 2016 року до сьогодні є точне землеробство (використання GPS, дронів, сенсорів для оптимізації посівів і збирання врожаю), біотехнології (впровадження біопрепаратів, біостимуляторів, мікробіологічних добрив), цифровізація (використання агроплатформ, мобільних додатків для моніторингу та управління господарством); інфраструктурні проекти (будівництво елеваторів, овочесховищ, реконструкція тваринницьких комплексів) [3]. У 2019 році реалізовано 474 інноваційні проекти із загальною вартістю 44,3 млрд грн. За даними Державної служби статистики, витрати на інновації в аграрному секторі зростали до 2019 року [2]. Через економічні труднощі, війну, обмеження фінансування та ризики інвестування у 2021–2023 роках спостерігається спад інноваційної активності [1];

- *машинобудування та авіабудування*. Основними напрямками інновацій у машинобудуванні з 2014 року до сьогодні є автоматизація та цифровізація, енергоефективність та нові інженерні рішення. За даними Державної служби статистики, частка інноваційно активних промислових підприємств коливалась у межах 15–20 % від

Розділ III. Технологічний та інноваційний бізнес-чинник перемоги й економічного стрибка України в період повоєнної відбудови

загальної кількості, зокрема в машинобудуванні цей показник залишався стабільним або мав незначні коливання. Машинобудівні підприємства інвестували в інновації переважно власні кошти, з обмеженим залученням зовнішнього фінансування. Переважали продуктові інновації, спрямовані на розширення асортименту та покращення характеристик продукції [2]. Основними напрямками інновацій в авіабудуванні є безпілотні технології, модернізація авіатехніки та співпраця з міжнародними партнерами через залучення іноземних інвесторів та участь у міжнародних проєктах для розвитку авіаційної галузі. Після 2014 року спостерігається значне зниження обсягів виробництва авіаційної техніки через втрату ринків та фінансові труднощі. Авіабудівні підприємства зосереджувались на модернізації існуючих моделей та розробці нових зразків, зокрема в сегменті безпілотних літальних апаратів [5];

- *IT-сектор*. За даними Державної служби статистики України, частка інноваційно активних підприємств у сфері інформаційно-комунікаційних технологій коливалась у межах 15–20 % від загальної кількості підприємств у галузі. Переважали продуктові інновації, спрямовані на розширення асортименту та покращення характеристик послуг. Підприємства IT-сектора інвестували в інновації переважно власні кошти, з обмеженим залученням зовнішнього фінансування [4].

Україна має значний інноваційний потенціал завдяки висококваліфікованим фахівцям, потужній науковій базі, розвиненому IT-сектору та природним ресурсам. Однак існують певні труднощі, пов'язані з недостатнім фінансуванням, інституційними бар'єрами та відтоком талантів за кордон. Один з найбільших успіхів України в інноваційній сфері – це розвиток IT-індустрії. Багато українських компаній, таких як Grammarly, Pectube, GitLab, досягли успіху на світовій арені. Також розвивається екосистема стартапів, підтримувана такими платформами, як Unit City в Києві та інкубаторами в інших містах.

Повномасштабна військова агресія РФ, невизначеність перспектив миру та нагальні завдання післявоєнної відбудови зумовлюють потребу у новому погляді на визначення національних орієнтирів інновацій. На нашу думку, такими орієнтирами інновацій повинні стати:

- *оборонні технології*, а саме: розвиток дронів, програмного забезпечення для управління боєм, кібербезпеки; створення екосистеми військових стартапів за ізраїльською моделлю; державно-приватне партнерство з акцентом на dual-use technologies;
- *відбудова інфраструктури на основі «розумних технологій»*, а саме: Smart Cities, енергоефективне будівництво, BIM-моделювання; зелене відновлення на базі сталого розвитку;
- *енергетична трансформація*, а саме: відмова від залежності від викопного палива, розвиток вітрової, сонячної та водневої енергетики, біоенергетики; інновації в системах накопичення енергії (енергобатареї, смарт-мережі);

Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції
«Економічні перспективи підприємництва: виклики воєнного часу та повоєнної відбудови»

- *креативна економіка та EdTech*, а саме: розвиток цифрових освітніх платформ (Diia.Education, Prometheus), культурного підприємництва, дизайн-мислення, індустрії контенту.

Означені орієнтири інновацій окреслені в базових стратегічних документах України, зокрема, в Національній економічній стратегії України до 2030 року (2021), План відновлення України (Recovery Plan) (2022), Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України (2020–2030), Угода про асоціацію з ЄС (2014) та інших. Основними інституційними драйверами реалізації завдань інноваційного розвитку України виступають Міністерство цифрової трансформації як драйвер e-government і цифрових послуг та Національна рада з відновлення України.

Отже, у результаті відновлення Україна має створити нову економічну модель на основі інновацій та стійкості. Гармонійне поєднання традиційних галузей із новими технологічними орієнтирами – це шлях до економічної незалежності, інтеграції в Європейський простір, формування іміджу сучасної інноваційної нації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вергунов В. А. Науково-інноваційний розвиток агровиробництва України: стан і перспективи. *Вісник аграрної науки*. 2024. № 4. С. 68–75. URL : https://agrovisnyk.com/pdf/ua_2024_04_10.pdf
2. Інноваційна діяльність підприємств. URL : https://stat.gov.ua/uk/datasets/innovatsiy-na-diyalnist-pidpryyemstv-1?utm_source=chatgpt.com
3. Кучер Л. Ю. Регіональні відмінності впровадження інноваційних проєктів у підприємствах аграрного сектору. *Регіональна економіка*. 2021. № 3. С. 91–98. URL : https://re.gov.ua/re202103/re202103_091_KucherLYu.pdf?utm_source=chatgpt.com
4. Наука, інновації та інформаційно-комунікаційні технології. URL : https://stat.gov.ua/uk/topics/nauka-innovatsiyi-ta-informatsiy-no-komunikatsiy-ni-tekhnohohiyi?utm_source=chatgpt.com
5. Пермінова С. О. Інноваційна діяльність в галузі української авіації як індикатор створення START-UP проєктів: сучасний стан та перспективи. *Ефективна економіка*. 2019. № 2. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/2_2019/42.pdf